

ТЕМА 9

КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ

- 9.1. Визначення культури та культурної політики.
- 9.2. Культурна глобалізація та принципи сучасної культурної політики.
- 9.3. Здійснення культурної політики в Україні.

9.1. Визначення культури та культурної політики

Поняття «культура» (від латинського *cultura* – обробка, виховання, освіта, облагородження) можна визначити як сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених людством упродовж його історії та різноманітних форм діяльності (антична культура, українська, російська тощо). Поняття культури характеризує також особливості свідомості, поведінки, діяльності людей у конкретних сферах життя суспільства (культура праці, спілкування, побуту, політична тощо).

Розрізняють матеріальну і духовну культуру. **Матеріальна культура** – це система цінностей, яка є продуктом матеріального виробництва, що задовольняє матеріальні потреби людей (житло, одяг, транспорт тощо). До **духовної культури** належать духовні цінності (форми суспільної свідомості, твори художньої літератури, образотворчого мистецтва і так далі). У духовній культурі знаходять свій вияв і задоволення духовні інтереси та потреби, естетичні та духовні уподобання людей.

Закон України «Про культуру» визначає це поняття як сукупність матеріального і духовного надбання певної людської спільноти (етносу, нації), нагромадженого, закріпленого і збагаченого протягом тривалого періоду, що передається від покоління до покоління, включає всі види мистецтва, культурну спадщину, культурні цінності, науку, освіту та відображає рівень розвитку цієї спільноти

Важливою складовою частиною духовної культури є культура політична. Культура постійно впливає на засоби здійснення політичної влади, вона значною мірою розвивається залежно від політики та її змін.

Під **культурною політикою** нерідко розуміють заходи, які стосуються культури на місцевому, регіональному або міжнародному рівнях, зосереджені на культурі як такій, або призначені для здійснення безпосереднього впливу на окремих осіб, групи або суспільства, в тому числі на створення, виробництво, поширення та розподіл культурної діяльності, культурних товарів та послуг, а також доступ до них. Суб'єктами культурної політики є держава, міжнародні організації, політичні партії, громадські об'єднання та рухи. Культурна політика покликана задовольняти культурні потреби широких мас населення, сприяти культурному прогресу.

За визначенням експертів ЮНЕСКО (Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури) культурна політика держави повинна бути спрямована «на досягнення визначених культурних цілей з допомогою оптимального використання всіх фізичних і духовних ресурсів, які має суспільство в даний час».

У Декларації Мехіко щодо політики у сфері культури визначається, що культура може розглядатися як сукупність яскраво виражених рис, духовних і матеріальних, інтелектуальних і емоційних, які характеризують суспільство або соціальну групу. Культура охоплює, крім мистецтва й літератури, спосіб життя, основні права людини, системи цінностей, традиції та віри; культура – це здатність людини мислити, аналізувати себе і своє оточення.

У тоталітарних суспільствах культурна політика відзначається жорстким контролем з боку держави, прагненням підпорядкувати культуру політичним інтересам і завданням існуючого режиму та панівній ідеології. У демократичному суспільстві забезпечується свобода культурної та наукової творчості, широкий доступ населення, незалежно від соціального походження і стану, національності, рівня матеріального достатку тощо, до освіти і культурних здобутків, інформації.

Роль держави у формуванні культурної політики є вагомою. Держава формує інфраструктуру культури, забезпечує її бюджетне фінансування, сприяє розвитку національної наукової і творчої інтелігенції, створенню належних матеріальних і духовних умов для її життєдіяльності, розвитку міжнародних культурних зв'язків. Значна роль у цьому процесі належить також громадським та іншим організаціям, підприємствам, комерційним структурам, які матеріально підтримують діяльність наукових, освітніх та культурних установ.

Державна культурна політика визначається як сукупність принципів і норм, якими керується держава в своїй діяльності зі збереження, розвитку та поширення культури. У сучасному світі

держава керує культурними процесами як за допомогою відповідного законодавства, так і з використанням фінансових, економічних, адміністративних і політичних засобів. Законодавчо регламентується діяльність системи освіти та науки, робота засобів масової інформації, охорона культурної спадщини, охорона авторських прав як у сфері науково-технічної, так і художньої творчості, і в цілому право окремої людини і груп людей на задоволення їх культурних потреб.

9.2. Культурна глобалізація та принципи сучасної культурної політики

Для сучасних світових процесів властивим є таке явище, як культурна глобалізація, що характеризується зближенням культури між різними країнами та зростанням міжнародного спілкування. Це веде до того, що популярні міжнародні культурні явища можуть поглинати національні або перетворювати їх на інтернаціональні. Багато дослідників розцінюють це як втрату національних цінностей і виступають за відродження національної культури.

Термін «**культурна глобалізація**» з'явився в кінці 80-х рр. у зв'язку з процесами зближення націй та розширенням культурних контактів народів. Це поняття можна визначити як прискорення інтеграції націй у світову систему у зв'язку з розширенням сучасних транспортних засобів та економічних зв'язків, формуванням транснаціональних корпорацій та світового ринку, впливом засобів масової інформації. Глобалізація є одним найяскравіших ознак сучасного етапу суспільного розвитку, і перетікає не тільки в політиці, економіці, праві, але й у таких сферах, як мистецтво, освіта, виховання, наука.

Глобалізація найчастіше пов'язується з негативним впливом на культуру. Разом з тим, глобалізація дає можливість різноманітним культурам стати більш відомими, вийти за межі етнічної або національної обмеженості. Таким чином втілюється принцип плюралізму культур. Завдяки інформаційним технологіям звеличується об'єм інформації, яку отримує індивід, що веде до розширення світогляду, знань про інші культури. Віртуальні музеї, картинні галереї, сховища найвизначніших бібліотек, доступ до яких можливий через мережу Інтернет, дають можливість ознайомитися з великими витворами мистецтва незалежно від місця їх знаходження.

Визначальну роль у виробленні сучасної культурної політики відіграє **ЮНЕСКО** – Організація Об'єднаних Націй з питань освіти та культури. На Всесвітній конференції з політики в галузі культури, яку ЮНЕСКО провела у Мексиці 26 липня – 6 серпня 1982 р., була

прийнята **Декларація Мехіко з політики в галузі культури**, яка сформулювала основні принципи сучасної культурної політики.

Одним з основоположних принципів культурної політики є **принцип єдності і різноманіття культури**. Цей принцип означає, що світова культура являє собою результат культурної творчості всіх народів. Культура кожного народу є частиною світової культури. З цього випливає декілька висновків. По-перше, відмова від розподілу культур на «вищі» та «нижчі». Декларація Мехіко стверджує: «Необхідно визнати рівність у цінності всіх культур і право кожного народу і кожного культурного співтовариства утверджувати, зберігати свою культурну самобутність і забезпечувати її повагу». По-друге, збереження культури – це обов'язок не тільки народу, що її створив, але й усього міжнародного співтовариства, оскільки творіння культури цього народу є частиною світової культури. Декларація Мехіко проголошує: «Міжнародне співтовариство вважає своїм обов'язком зберігати і захищати культурну спадщину кожного народу». Виходячи з цього положення, ЮНЕСКО розробила і здійснює програму охорони пам'яток світової культури. По-третє, збереження й утвердження культури кожного народу не означає культурної самоізоляції. «Культурна самобутність народів оновлюється і збагачується внаслідок контактів з традиціями і цінностями інших народів. Культура – це діалог, обмін думками і досвідом, осягнення цінностей і традицій інших; в ізоляції вона в'яне і гине», – говориться в документі.

Наступний принцип культурної політики – це **принцип культурного виміру розвитку людства**. Суть цього принципу полягає в тому, що будь-які програми розвитку людського суспільства – економічні, соціальні, політичні, науково-технічні – повинні включати в себе як складову частину і як критерій необхідності подібних програм культурний аспект. Не можна забувати, що людина – це початок і кінцева мета розвитку. Мета розвитку – не зростання виробництва, прибутків і споживання самих по собі, а їх вплив на можливості вдосконалення особистості, на більш повне задоволення її духовних запитів.

До найважливіших принципів культурної політики, проголошених у Декларації Мехіко, належить **принцип культурної демократії**. В його основі лежить розуміння того, що культура створюється суспільством і тому належить всьому суспільству; створення культури і користування її благами не повинні бути привілеєм еліти. Культурна демократія несумісна з дискримінацією, зі спробами обмежити участь людей у створенні, поширенні і користуванні культурою на основі їх соціального становища і походження, статі, мови, національності,

релігійних переконань, приналежності до етнічних груп. Культурна демократія передбачає географічну і адміністративну децентралізацію культурного життя, більш рівномірний розподіл культурних центрів по території країни, наближення їх до потреб населення конкретних регіонів.

Міжнародна культурна співпраця як принцип культурної політики повинна сприяти взаєморозумінню народів, створенню у їх відносинах атмосфери поваги, довір'я, діалогу і миру. Міжнародна культурна співпраця має базуватися на відмові від спроб встановлення будь-яких форм нерівності, підкорення або заміни однієї культури іншою, на рівновазі в культурних обмінах. У Декларації Мехіко також була приділена особлива увага проблемам взаємовідносин культури з сучасними засобами масової інформації і комунікації, а також з індустрією культури, продукцією якої є масова культура (популярна музика, кіно, мода тощо). Сучасні засоби масової комунікації формують образ світу, в якому ми живемо. І цей образ може бути як правдивим, так і помилковим, значною мірою це визначається тим, хто створює інформаційний образ і звідки виходять інформаційні потоки.

Складною проблемою сучасної світової культури є індустрія культури та її продукція – масова культура. Навіть незалежно від наших оцінок естетичних та моральних цінностей, які пропагуються масовою культурою, абсолютно очевидним є її уніфікуючий вплив на свідомість та смаки людей, розмивання національних культурних традицій, дуже агресивна поведінка в інформаційному просторі, в якому нею завойована величезна частина, абсолютно несумісна з тим змістом, який вона несе.

Результатом роботи Всесвітньої конференції з політики в галузі культури, яка була проведена ЮНЕСКО в Мексичі, було те, що вона сформулювала основні принципи культурної політики, привернула увагу міжнародної громадськості до складних проблем світового культурного розвитку і закликала до пошуку рішень.

Минулі десятиріччя показали, що основні орієнтири культурної політики в Декларації Мехіко були визначені правильно. Разом з тим, час висунув і нові проблеми культурної політики, які обговорювалися на цілому ряді міжнародних форумів і дістали відображення в таких документах, як «Декларація конференції міністрів культури Руху неприєднання» (Колумбія, 1997), «Висновок Панафриканської консультації з культурної політики для розвитку» (Того, 1998), Хартія «Про культуру», прийнята конференцією, яка проводилася Радою Європи в 1997 році. ЮНЕСКО в 1998 році в Стокгольмі провела міждержавну

конференцію, на якій було прийнято «План дій з культурної політики для розвитку».

«План дій» підтверджує основні принципи культурної політики, сформульовані в Декларації Мехіко, але, разом з тим, він висуває і деякі нові проблеми культурної політики. Кінець ХХ ст. виявився затьмареним низкою громадянських конфліктів в цілому ряді африканських та азійських держав, на Балканах і Кавказі, де одним з джерел стала культурна нетерпимість, зіткнення людей на ґрунті відмінностей їх релігійних переконань, мови, етнічної та національної приналежності. Ці події показали, що гострою потребою культурної політики стало завдання розвитку та заохочення культури миру. Істотними компонентами цієї культури миру є розвиток толерантного ставлення до носіїв іншої культури та міжкультурного діалогу.

Багато сучасних держав стикаються з внутрішніми протиріччями між окремими групами свого населення і для їх подолання прагнуть провести політику соціальної інтеграції (об'єднання). У зв'язку з цим «План дій» при проведенні культурної політики, спрямованої на поліпшення соціальної інтеграції, рекомендує приділяти особливу увагу забезпеченню ширшого доступу до культури всіх верств населення країни.

Основні проблеми і принципи культурної політики, та увага, яка їм приділяється міжнародним співтовариством, – все це демонструє ступінь важливості культури в житті сучасного суспільства. Знання культури власного народу, як і світової, сприяє духовному розвитку людини, збагаченню її духовного світу. Знання і розуміння цінностей інших народів, і уміння гідно представити культуру власного народу, – це характерні риси сучасної, по-справжньому культурної людини.

9.3. Здійснення культурної політики в Україні

Першим основним нормативно-правовим актом, у якому було визначено правові, економічні, соціальні та організаційні засади розвитку культури в нашій державі, стали **Основи законодавства про культуру**, введені в дію постановою Верховної Ради від 14 лютого 1992 р. Основи спрямовані на:

- реалізацію суверенних прав України у сфері культури;
- відродження і розвиток культури української нації та культур національних меншин, які проживають на території України;
- забезпечення свободи творчості, вільного розвитку культурно-мистецьких процесів, професійної та самодіяльної художньої творчості;

- реалізацію прав громадян на доступ до культурних цінностей;
- соціальний захист працівників культури;
- створення матеріальних і фінансових умов розвитку культури.

У документі підкреслюється, що пріоритетні напрями розвитку культури визначаються цільовими державними програмами, які затверджуються Верховною Радою України. Держава у пріоритетному порядку створює умови для розвитку культури української нації та культур національних меншин; збереження, відтворення та охорони культурно-історичного середовища; естетичного виховання дітей та юнацтва; проведення фундаментальних досліджень у галузі теорії та історії культури України; розширення культурної інфраструктури села; матеріального та фінансового забезпечення закладів, підприємств, організацій і установ культури.

Основними принципами культурної політики, згідно з цим документом, є: визнання культури як одного із головних чинників самобутності української нації та національних меншин, які проживають на території України; утвердження гуманістичних ідей, високих моральних засад у суспільному житті, орієнтація як на національні, так і на загальнолюдські цінності, визнання їх пріоритетності над політичними і класовими інтересами. В Основах було піднято важливі питання щодо розвитку української мови, збереження національної культурної спадщини та прав громадян у сфері культури, наголошено на ролі державного фінансування культури і вперше в Україні передбачено існування неурядових організацій, які визначались як правові суб'єкти з тими ж правами, що й у державних закладів.

У 1990-х роках також було прийнято закони, якими було закладено основу для децентралізації в культурному секторі. Їхньою метою було зменшення чи обмеження фінансової відповідальності профільного міністерства шляхом передачі частини повноважень місцевій владі. Це закони «Про місцеве самоврядування в Україні» (1997) та «Про місцеві державні адміністрації» (1999). Таким чином, органи місцевої влади отримали повноваження розробляти місцеву культурну політику.

Важливим нормативно-правовим актом для здійснення державної культурної політики стали **Концептуальні напрями діяльності органів виконавчої влади щодо розвитку культури**, затверджені постановою Кабінету Міністрів від 28 червня 1997 р., згідно з якими основними засадами здійснення державної культурної політики мають стати: піднесення ролі культури в державотворчих процесах, формування у структурах громадянського суспільства єдиного духовного простору, утвердження гуманістичних цінностей, високої моралі, національної

самосвідомості та патріотизму, подолання негативних явищ та сприяння позитивним тенденціям у духовній сфері суспільного життя.

Основою для нинішньої культурної політики в Україні є також низка інших законів і указів, прийнятих за роки незалежності. Ключовими серед них є: Конституція України; «Концепція державної політики в галузі культури на 2005-2007 рр.» від 03.03.2005; Указ Президента від 24.11.2005 «Про першочергові заходи щодо збагачення та розвитку культури і духовності українського суспільства», Закон України «Про культуру» від 14.12.2010 тощо.

Конституція України у ст. 54 передбачила такі **принципи** культурної та наукової політики держави:

– громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності;

– кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності, ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом;

– держава сприяє розвитку науки, встановленню наукових зв'язків України зі світовим співтовариством;

– культурна спадщина охороняється законом.

Держава забезпечує збереження історичних пам'яток та інших об'єктів, що становлять культурну цінність, вживає заходів для повернення в Україну культурних цінностей народу, які знаходяться за її межами.

У 2011 р. було прийнято закон «Про культуру», який визначив правові засади діяльності у сфері культури, регулювання суспільних відносин, пов'язаних із створенням, використанням, розповсюдженням, збереженням культурної спадщини та культурних цінностей, та забезпеченням доступу до них.

Зазначається, що громадяни мають право на свободу творчості; вільний вибір виду діяльності у сфері культури, засобів і сфер застосування творчих здібностей, самостійне розпорядження своїм твором; провадження творчої діяльності самостійно або з використанням будь-яких форм посередництва; створення закладів культури недержавної форми власності різних напрямів діяльності та організаційно-правових форм; об'єднання у творчі спілки, національно-культурні товариства, центри, фонди, асоціації, інші громадські організації у сфері культури; збереження, розвиток, пропагування культурної, мовної самобутності, традицій, звичаїв та обрядів; захист прав інтелектуальної власності, зокрема авторського права і суміжних прав; доступ до культурних

цінностей, культурної спадщини і культурних благ; здобуття культурно-мистецької освіти; інші права, встановлені законодавством.

З іншого боку, закріплюється, що фізичні та юридичні особи зобов'язані дотримуватися вимог законодавства щодо провадження діяльності у сфері культури; дбати про збереження народних традицій і примноження національного культурного надбання, сприяти охороні культурної спадщини; поважати культуру, мову, традиції, звичаї та обряди Українського народу; піклуватися про естетичне виховання і культурний розвиток дітей, прилучення їх до цінностей вітчизняної та світової культури.

Реалізацією стратегії держави в галузі культури займається **Міністерство культури України**. Основними завданнями Міністерства культури України є: забезпечення реалізації державної політики у сфері культури і мистецтв, державної політики з питань охорони культурної спадщини, національної музейної політики, підготовка пропозицій щодо основних напрямів державної мовної політики та участь у її реалізації, здійснення відповідно до законодавства державного управління і контролю у сфері охорони культурної спадщини, вивезення, ввезення і повернення культурних цінностей, музейної та бібліотечної справи, кінематографії, забезпечення реалізації прав громадян на свободу літературної та художньої творчості, вільного розвитку культурно-мистецьких процесів, забезпечення доступності всіх видів культурних послуг та культурної діяльності для кожного громадянина, створення умов для задоволення національно-культурних і мовних потреб українців, які проживають за межами України, розвитку міжнародного культурного співробітництва, захист інтересів вітчизняних творчих працівників і творчих спілок, а також закладів, підприємств і організацій, що діють у сфері культури, створення умов для розвитку соціальної та ринкової інфраструктури у сфері культури, організація її матеріально-технічного забезпечення.

На сучасному етапі нормативно-правова база сфери культурної політики перебуває в стадії реформування і вдосконалення. Разом з позитивними здобутками в цій сфері, є певні прогалини. Порівняно із законодавством інших країн законодавство України в галузі культури є досить широким і специфікованим по різних сферах. Загалом Верховною Радою України ухвалено понад 300 нормативно-правових актів, що стосуються питань культури. Такий широкий масив законодавчих актів має в багатьох випадках неузгоджений та суперечливий характер.

Щодо основних проблем незаконодавчого характеру у сфері культури, то, як підкреслюється в Концепції державної політики в галузі культури, сучасний стан розвитку української культури і

духовності характеризується розмиванням і поступовою маргіналізацією культурних і духовних цінностей у суспільному житті, руйнуванням цілісної мережі закладів, підприємств, організацій та установ культури і цілісного інформаційно-культурного простору, неефективним використанням наявних культурних і творчих ресурсів.

Утворився й щедалі збільшується розрив між так званою офіційною культурою, що фінансується з бюджету, і незалежною та орієнтованою на сучасні потреби культурною діяльністю; стала хронічною проблема неадекватного фінансового забезпечення галузі культури; суттєво погіршилася економічна структура видатків місцевих бюджетів на галузь культури; розрізнені культурні заходи так і не склалися в єдину програму послідовного культурного розвитку.

Для подолання системних негативних явищ у галузі культури необхідно, зокрема, розв'язати такі проблеми:

- «залишковий принцип» ставлення до культури у суспільстві та державній політиці;
- відсутність цілісного інформаційно-культурного простору і мережі партнерських зв'язків на вертикальному і горизонтальному рівнях;
- відсутність середньо- і довгострокових програм культурного розвитку;
- відсутність визначених державних соціальних стандартів надання послуг населенню у сфері культури, що гарантуються державою;
- непідготовленість кадрів до господарських відносин у ринковій економіці;
- соціальна незахищеність працівників культури;
- недостатня участь України в європейських і світових культурних проєктах.

Існуючий стан культури в Україні вимагає нових політичних підходів, програм і механізмів їх реалізації. Культурний розвиток держави та її окремих регіонів повинен бути визначений одним з пріоритетних напрямів діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування У зв'язку з цим можна визначити такі цілі та пріоритетні завдання державної політики в галузі культури:

- розробка та затвердження довгострокової програми культурного розвитку України, а також сприяння розробці середньострокових регіональних програм культурного розвитку;
- залучення громадськості до процесів управління та контролю в галузі культури;
- створення ефективної моделі фінансового та матеріально-технічного забезпечення культурного розвитку;

- розробка, затвердження та впровадження державних соціальних стандартів надання послуг населенню у сфері культури, що гарантуються державою;
- реалізація комплексу освітніх, культурно-мистецьких програм і проектів для дітей та молоді;
- підтримка та розвиток культури на селі;
- участь України у міжнародних культурних проектах, здійснення комплексу інформаційно-культурних заходів для ознайомлення світової громадськості з культурними цінностями України.

Втілення цих та інших орієнтирів має вкрай важливе значення для України, адже культура є важливим компонентом розвитку держави та окремої особистості. Утвердження культурної самобутності є основним елементом незалежності й національного розвитку.

Ключові поняття: культура, матеріальна культура, духовна культура, культурна політика, державна культурна політика, культурне розмаїття, культурна глобалізація, принципи культурної політики.

Завдання для індивідуальної роботи

Теми рефератів

1. Культура як соціальне явище.
2. Сучасні наукові концепції культурної політики.
3. Діяльність міжнародних організацій у сфері культурної політики.
4. Масова культура як феномен новітньої історії.
5. Роль та функції держави у реалізації культурної політики.

Контрольні питання

1. Дайте визначення поняттям «культура», «культурна політика», «культурне розмаїття».
2. Обґрунтуйте напрямки державного регулювання культурної сфери в Україні.
3. Проаналізуйте сутність впливу глобалізаційних процесів на культуру. В чому полягають позитивні та негативні риси глобалізації культури?
4. Обґрунтуйте основні проблеми у сфері культури в нашій державі та запропонуйте шляхи їх вирішення.
5. Назвіть принципи формування культурної політики, закріплені в міжнародних документах.

Тестові завдання

1. Культура – це:
 - а) система концептуально оформлених уявлень, ідей і поглядів на політичне життя, яка відбиває інтереси, світогляд, ідеали людей, суспільства, рухів та інших суб'єктів політики;
 - б) сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених людством упродовж його історії та різноманітних форм діяльності;
 - в) інтегрована сукупність політичної влади, суб'єктів, відносин, політичної організації і політичної культури суспільства, яка забезпечує його соціальну стабільність, має певну соціально-політичну орієнтацію.
2. Міжурядовий комітет з охорони й заохочення розмаїття форм культурного самовираження створений у рамках:
 - а) ЮНЕСКО;
 - б) Міжнародної організації з міграції;
 - в) Міжнародної мережі культурної політики.
3. Закон України «Основи законодавства про культуру» було прийнято:
 - а) 14 лютого 1992 р.;
 - б) 12 листопада 2001 р.;
 - в) 1 грудня 2009 р.
4. Декларацію Мехіко, яка сформулювала основні принципи сучасної культурної політики, було прийнято:
 - а) 14 лютого 1992 р.;
 - б) 12 листопада 2001 р.;
 - в) 6 серпня 1982 р.
5. Принцип єдності і різноманіття культури означає:
 - а) світова культура являє собою результат культурної творчості всіх народів;
 - б) культура створюється суспільством і тому належить всьому суспільству, створення культури і користування її благами не повинні бути привілеєм еліти;
 - в) гуманізацію розвитку людства.
6. Україна ратифікувала Конвенцію про охорону нематеріальної культурної спадщини:
 - а) 06.03.2008;
 - б) 22.06.2001;
 - в) 15.11.1995.
7. Культурне розмаїття – це:
 - а) форми самовираження, які впливають з творчості окремих осіб, груп або суспільств і мають культурний зміст;

- б) розмаїття форм, за допомогою яких культури груп і суспільств знаходять свої вираження, ці форми самовираження передаються всередині груп і суспільств і між ними;
- в) символічне значення, художній аспект і культурні цінності, джерелами яких є культурна самобутність або які відображають таку самобутність.
8. Провідним центральним органом виконавчої влади у сфері культурної політики України є:
- а) Міністерство культури;
 - б) Міністерство культури і туризму;
 - в) Міністерство культури і мистецтв.
9. Закон України «Про культуру» прийнято
- а) 14.12.2010;
 - б) 20.03.1999;
 - в) 01.08.2011.
10. Термін «культурна глобалізація» увійшов у науковий обіг:
- а) в кінці 80-х рр. XX ст.;
 - б) в 50-х рр. XX ст.;
 - в) на поч. XXI ст.

Література

1. Основи законодавства про культуру: Закон України від 14 лютого 1992 р. // Відомості Верховної Ради. – 1992. – № 21. – Ст. 294.
2. Про затвердження концептуальних напрямів діяльності органів виконавчої влади щодо розвитку культури: Постанова КМУ від 28 червня 1997 р.
3. Концепція державної політики в галузі культури на 2005-2007 рр.: Закон України від 03.03.2005.
4. Про ратифікацію Конвенції про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовираження: Закон від 20.01.2010.
5. Про першочергові заходи щодо збагачення та розвитку культури і духовності українського суспільства: Указ Президента від 24.11.2005. – № 1647/2005.
6. Про приєднання України до Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини: Закон України від 06.03.2008 // Відомості Верховної Ради України. – 2008. – № 16. – Ст. 153.
7. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки: Закон України від 09.01.2007.

8. Декларація Мехіко щодо політики у сфері культури (26 липня – 6 серпня 1982 р.) / Україна в міжнародно-правових відносинах. Київ : Юрінком Інтер, 1997.

9. Про Рекомендації парламентських слухань «Українська культура: стан та перспективи розвитку» : Постанова Верховної Ради від 26.12.2002.

10. Про культуру: Закон України від 14.12.2010 // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 24. – Ст. 168.